

AFTALE OM FOLKESKOLEN, 2003

Aftale mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti om fornyelse af folkeskoleloven

I Videreudvikling af folkeskolen

Folkeskolen er grundpillen i det danske uddannelsessystem og derfor afgørende for Danmarks udvikling som videnssamfund. I samarbejde med forældrene er en velfungerende folkeskole med til at give det enkelte barn grundlaget for alsidig personlig udvikling som borger i et demokratisk samfund. I en tid, hvor internationalisering af økonomi, kultur og kommunikation stiller os over for nye udfordringer, er skolen med til at skabe fælles værdier, forståelse og gensidig tolerance.

Den teknologiske udvikling vil fremover skabe uanede muligheder for den enkelte og for samfundet. Det kræver til gengæld, at alle bliver i stand til at udnytte disse muligheder. Til gavn for sig selv og til gavn for fællesskabet. Det forudsætter, at det enkelte barn i folkeskolen tilegner sig de nødvendige kundskaber og færdigheder som grundlag for livslang læring.

Folkeskolelovens formålsbestemmelse udgør fortsat en god ramme herfor.

Internationale undersøgelser viser, at danske børn er glade for at gå i skole og er motiverede for at lære. Det er vigtigt at fastholde denne styrke i skolens arbejde. Samtidig viser undersøgelserne imidlertid også, at der er områder, hvor der er behov for en skærpet indsats.

Børnene skal forberedes bedre til deres skolegang, fagene skal styrkes, og der skal skabes mere ensartede rammer for skolens arbejde. Disse initiativer skal bidrage til at styrke folkeskolen og sikre, at undervisningen tilrettelægges på en sådan måde, at den tilgodeser alle elever og medvirker til at fremme elevens alsidige personlige udvikling og trivsel. Skolen skal være rummelig. Det indebærer anerkendelse af, at børn har forskellige måder at lære og bruge deres intelligens på, og at det enkelte barn skal bringes så langt frem som overhovedet muligt. Uanset om der er tale om børn, der har sværere eller lettere ved at lære, og uanset hvilken måde de lærer bedst på. Det kræver også, at der sættes ind på at bryde den negative sociale arv og på at bekæmpe mobning i skolen.

II Bedre forberedelse af børnene til deres skolegang og bedre indskoling

En god skolestart er afgørende for barnets udbytte af den videre skolegang. Grundlaget for en god skolestart dannes meget tidligt i det enkelte barns liv. Den målrettede sprogstimulering af småbørnene skal derfor intensiveres.

- Sprogstimulering skal understøtte børnenes sproglige og begrebsmæssige udvikling. Socialministeriet tager i forbindelse med KiD-projektet (Kvalitet i Dagtilbud) initiativ til at forbedre udviklingen af børns kompetencer og læring i dagtilbud (dagpleje og daginstitutioner). I forlængelse af projektet indgår udarbejdelse af et opfølgende materiale til inspiration for kommunalbestyrelserne.
- Undervisningsministeriet iværksætter i henhold til gældende regler tværfaglige initiativer mellem bl.a. sundhedsplejerske, tale-høre pædagoger og det pædagogiske personale i institutionerne med særlig fokus på tidlig indsats for småbørn med vanskeligheder. I den forbindelse udarbejder Undervisningsministeriet et inspirations- og vejledningsmateriale med erfaringer fra kommuner, der har iværksat initiativer i forhold til screening af småbørns sproglige og begrebsmæssige udvikling. Undervisningsministeriet tager desuden initiativ til udarbejdelse af en revideret vejledning om sprogstimulerende tilbud for tosprogede småbørn. Endelig iværksætter ministeriet ved starten af næste skoleår en statusundersøgelse om børns sproglige udvikling ved starten af børnehaveklassen. Undersøgelsen planlægges gentaget efter en 3-4 årig periode.

Samlet retter de to ministeriers indsats sig mod såvel småbørn generelt som mod småbørn med særlige behov. Der udarbejdes en fælles plan for forløbet af de to ministeriers særlige initiativer, og der nedsættes en koordineringsgruppe med repræsentanter for de to ministerier. Gruppen sikrer tillige vidensdeling vedrørende erfaringer og anvendte metoder.

- Det præciseres, at skolebestyrelsen fastsætter principper for skolefritidsordningen, og at skolefritidsordningens virksomhed er omfattet af principperne i lovens formålsbestemmelse.

- Ved lovændring skabes hjemmel til at indføre en indholdsbeskrivelse, der angiver målene for børnehaveklassen. Formålet er at sikre et mere ensartet tilbud på tværs af kommunerne. Aktiviteten i børnehaveklassen skal fortsat basere sig på leg og andre udviklende aktiviteter.

Målet med aktiviteten i børnehaveklassen er at give det enkelte barn alsidige udfordringer, der udvikler barnets nysgerrighed, videbegærlighed og lyst til at lære, og at gøre barnet fortrolig med skolen. Indholdsbeskrivelsen skal formuleres, så der skabes en nær sammenhæng mellem arbejdet i børnehaveklassen og arbejdet på 1. – 2/3. klassetrin. Desuden skal indholdsbeskrivelsen for børnehaveklassen lægge fundamentet for skolens arbejde med at udvikle elevernes alsidige personlige udvikling. Indholdsbeskrivelsen skal bl.a. omfatte følgende elementer:

- Praktisk musiske og bevægelsesmæssige aktiviteter
- Styrkelse af børnenes motorik
- Opmærksomhed på naturen og naturfaglige fænomener
- Sproglig opmærksomhed
- Samvær og samarbejde i større og mindre grupper

Oplæsning, fortælling, fællessamtale, samtaler i mindre grupper, brug af arbejdsbøger og opgaveark, bogstavsaktiviteter, skriveaktiviteter og taleaktiviteter kan understøtte disse elementer. Der arbejdes med at udvikle børnenes ansvarlighed, idet der lægges vægt på, at de både skal kunne give og modtage hjælp, inspiration og påskønnelse i samarbejdet med andre.

Leg skal fortsat udgøre et centralt element i undervisningen med vægt både på legens egenværdi og på læring gennem leg og legelignende aktiviteter.

Indholdsbeskrivelsen for arbejdet i børnehaveklassen vil på linje med de nuværende centrale kundskabs- og færdighedsområder for fagene på 1. – 10. klassetrin fastlægge de mål, som aktiviteten i børnehaveklassen skal føre frem til. Børnehaveklassen er afgørende for overgangen mellem daginstitutionen og skolen, hvorfor børnehaveklasselederen med fordel kan deltage i undervisningen i indskoling, ligesom børnehaveklasselederen har en vigtig opgave i forhold til samarbejdet med daginstitutionerne.

Der er siden 2001 gennemført en række forsøg med samdrift mellem kommunale dagtilbud og SFO samt fælles skoleledelse i landdistrikter og mindre bymæssige bebyggelser. Samdriften af dagtilbud og SFO betyder, at daginstitutionen og skolen har fået fælles leder og bestyrelse.

Hensigten med fælles skoleledelse er at bidrage til at opretholde mindre skoler i landdistrikter og mindre bymæssige bebyggelser, hvis der er et lokalt forankret ønske om det. Målet er at bidrage til en fortsat udvikling af grundlaget for den fælles folkeskole gennem styrkelse af kvaliteten i undervisningen og den pædagogiske ledelse samt muligheden for forældreindflydelse.

- Ved lovændring skabes hjemmel til, at kommunalbestyrelsen efter indstilling fra skolebestyrelsen og dagtilbuddets forældrebestyrelse kan godkende, at der sker samdrift mellem et kommunalt dagtilbud og en folkeskole, evt. med skolefritidsordning. Ordningen vedrører mindre skoler med op til 150 elever i landdistrikter og mindre bymæssige bebyggelser med op til 900 indbyggere. Ordningen vil svare til de nuværende forsøgsbetingelser. Undervisningsministeren og socialministeren fastsætter nærmere regler om, under hvilke betingelser dagtilbud, SFO og skole kan integreres, således at det sikres, at der er lokal opbakning hertil, og at kvaliteten af såvel skole som dagtilbud fortsat udvikles.
- Ved lovændring skabes hjemmel til, at kommunalbestyrelsen efter indstilling fra skolebestyrelserne kan godkende fælles skoleledelse af flere skoler. Den fælles skoleledelse kan omfatte fælles leder af en eller flere mindre skoler sammen med en større skole. Den kan også omfatte fælles leder af to eller flere mindre skoler. Der skal dog fortsat være en pædagogisk leder – viceinspektør, afdelingsleder, eller lignende - knyttet til den enkelte skole. Der skal også være forældrevalgte repræsentanter enten i en skolebestyrelse for hver skole eller i en fælles skolebestyrelse, hvor det via valgreglerne er sikret, at forældrene mindst er repræsenteret med én repræsentant fra hver skole i den fælles bestyrelse. På samme måde skal der være afklaret personalerepræsentation og organisering af pædagogisk råd og eventuelle fælles faciliteter på skolerne. I ordningen skal der indgå én eller flere små skoler med op til hver 150 elever beliggende i landdistrikter eller i mindre bymæssige bebyggelse med op til 900 indbyggere. Ordningen vil svare til de nuværende forsøgsbetingelser.

Der har endvidere været gennemført forsøg med rullende skolestart. Rullende skolestart imødekommer den kendsgerning, at der er stor spredning i alder og udvikling ved den traditionelle skolestart ved skoleårets begyndelse. Rullende skolestart giver bedre mulighed for at tage hensyn til denne forskellighed.

- De etablerede forsøg med rullende skolestart løber forsøgsperioden ud til og med 31. juli 2003. Herefter evalueres forsøgene, og evalueringsrapporten forelægges partierne med henblik på en vurdering af den rullende skolestart. De skoler, der har igangværende forsøg, kan via dispensation fortsætte indtil 2004.

Der er gennem flere år gennemført en lang række udviklingsinitiativer og forsøg, der har til hensigt at fremme samarbejdet mellem de forskellige personalegrupper, der arbejder med børnene i skolen og i skolefritidsordningerne. Forsøgs- og udviklingsarbejdet har vist, at samarbejdet mellem lærere og pædagoguddannede i skolestarten er en klar forbedring af det pædagogiske arbejde på en række områder.

- Forsøg med skolestart fortsætter i henhold til forsøgsprogrammet. Evaluering af forsøgene iværksættes i august 2004, hvorefter evalueringsrapporten forelægges partierne med henblik på en eventuel lovændring.

III Større rummelighed

Alle børn skal have en god start på skolen. En tidlig og koordineret indsats i børnehaver og skolestart med fokus på børnenes sproglige udvikling vil bidrage hertil. I en rummelig folkeskole skal alle børn have mulighed for at lære så meget som muligt, uanset om de har let eller svært ved at lære, uanset hvordan de bedst lærer, uanset deres sociale baggrund, og uanset om der er tale om børn med særlige forudsætninger. Skolens undervisning skal derfor tage udgangspunkt i og tilgodese det enkelte barns forskellige styrkeområder, samtidig med at barnet bringes frem mod de fælles mål.

En indsats for at bryde negativ social arv må være bredt favnende for at have effekt. Regeringen vil derfor forstærke indsatsen for at bryde den negative sociale arv, og Undervisningsministeriet vil bidrage med en række udviklingsinitiativer på folkeskoleområdet fortrinsvis rettet mod udsatte børn og unge.

En virkningsfuld indsats for at bryde den negative sociale arvs betydning skal både have barnet og dets omgivelser i fokus. Samarbejdet mellem skolen og de sociale myndigheder bør styrkes, således at der så hurtigt som muligt kan sættes ind over for børn med særlige problemer – som fx omsorgssvigt. Det er i denne sammenhæng afgørende, at personale både i skolerne og i fritidsordningerne er opmærksomme på deres forpligtelse til at søge at skabe dialog med forældrene og elevråd, herunder at yde rådgivning og vejledning med henblik på at nå en løsning, og på deres forpligtelse til at kontakte de sociale myndigheder.

En mere rummelig folkeskole skal også tilgodese de børn, der bedst lærer gennem en anden undervisning end den, der oftest praktiseres i dagens folkeskole. Ifølge folkeskoleloven er skolerne allerede i dag forpligtet til at variere undervisningen efter den enkelte elevs behov og forudsætninger. Nogle elever lærer fx bedst gennem undervisningsformer, der vægter praktiske og musiske aktiviteter, hvilket der er gjort adskillige erfaringer med gennem de seneste år. Der er behov for, at der bygges videre herpå.

Endvidere viser erfaringer fra lærer-pædagogsamarbejde på skolestartsområdet, at det særligt er i sådanne undervisningsforløb, at lærernes og pædagogernes professionelle faglighed kan bringes i et positivt samspil. Ved evalueringen af skolestartsforsøgene skal der derfor lægges særlig vægt på at belyse denne del af lærer-pædagogsamarbejdet.

- Undervisningsministeriet vil iværksætte et tværsektorielt initiativ med eksempler på, hvorledes skolen kan medvirke i en samlet indsats for at bryde den negative sociale arv. Udgangspunktet er en bred indsats – socialt, sundhedsmæssigt og indlæringsmæssigt - i forhold til udsatte børn og unge.
- Ifølge folkeskoleloven er skolerne allerede i dag forpligtede til at tilgodese de børn, der lærer på andre måder end gennem traditionel undervisning, jf. § 18. Undervisningsministeriet vil gennem en erfaringsformidling og spredning af gode erfaringer inspirere skoler og kommuner til det videre arbejde med disse børn.

Undersøgelser viser, at mobning udgør et betydeligt problem i forhold til børns trivsel i skolen. Derfor er der behov for, at der arbejdes mere systematisk for at bekæmpe mobning i folkeskolen. Undervisningsministeriet vil derfor tage initiativ til, at der iværksættes en kampagne om bekæmpelse af mobning, der bl.a. tydeliggør kommuners, skoleleders og forældres ansvar. Mobning foregår også uden for skolen. En kampagne mod mobning bør derfor også inddrage forældrene og de øvrige voksne, som børnene møder i deres hverdag uden for skolen.

Folkeskolen er en af de institutioner, der bidrager mest til formidlingen af de fælles værdier i det danske samfund. Folkeskolen skaber samtidig forudsætning for, at kulturmødet kan blive af gensidig værdi. Derfor spiller folkeskolen en meget central rolle i integrationsprocessen af tosprogede børn i samfundet. Det at kunne dansk og kendskabet til dansk kultur er afgørende for børnenes kundskabstilegnelse og for deltagelse i det sociale liv i og uden for skolen.

- Undervisningsministeriet vil tage initiativ til indsamling af erfaring med god praksis med henblik på at give eksempler på skoler og skolelærere, hvor det er lykkedes at skabe god integration af tosprogede elever og styrke samarbejdet med forældrene.

IV Styrket faglighed i skolens undervisning og tilrettelæggelse af arbejdet

I internationale sammenligninger klarer danske elever sig ikke tilfredsstillende. Det går lidt bedre i matematik end i læsning, hvor vi ligger i bunden blandt de nordiske lande. I naturfag er resultaterne klart utilfredsstillende. For at Danmark kan være i front på disse vitale områder, skal undervisningen i de grundlæggende fag styrkes. Den stigende internationalisering og børnenes tidlige udblik til andre lande stiller krav om øgede sprogkunderskaber – ikke mindst i engelsk. Derfor skal fremmedsprogundervisningen styrkes. På samme måde skal der ske en styrkelse af undervisningen i naturfag og historie.

Alle børn skal have sikre kundskaber og færdigheder, når de forlader folkeskolen. Det kræver et højt fagligt niveau på alle landets folkeskoler.

Derfor styrkes de grundlæggende fag gennem flere timer, den fælles folkeskole fastholdes gennem et mere ensartet antal undervisningstimer, og der udformes fælles nationale mål for undervisningen.

Med Klare Mål initiativet er de centrale kundskabs og færdighedsområder blevet formuleret som slutmål.

Kommunalbestyrelserne skal efter de gældende regler sikre, at der fastsættes delmål ved afslutningen af bestemte klassetrin, hvilket typisk sker for hvert andet eller tredje år. Dette sker efter indstilling fra skolebestyrelsen.

Der fastsættes fælles nationale mål for undervisningen.

Det indebærer, at undervisningsministeren som i dag fastsætter slutmål for alle folkeskolens fag. Kommunerne er forpligtede til at følge disse.

Endvidere fastsætter undervisningsministeren som noget nyt bindende mål – trinmål – på bestemte klassetrin.

Trinmålene fastsættes, som de vejledende delmål fastsættes i dag, dvs. på de klassetrin, hvor det er pædagogisk begrundet ud fra det enkelte fags opbygning og progression.

Udmøntningen sker således, at de eksisterende vejledende delmål gøres bindende som trinmål. Der sker dog en justering som konsekvens af de ændringer, der sker i medfør af aftaleudkastet, bl.a. hvor et fag tilføres flere timer eller hvor et fags begyndelses- eller sluttidspunkt ændres. Ligeledes sker der løbende en justering og præcisering af trinmålene for fagene i lyset af de indvundne erfaringer. Der gennemføres en evaluering efter 4 år, og resultaterne forelægges forligskredsen.

Slutmål og trinmål angiver, hvad undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig af kundskaber og færdigheder henholdsvis ved afslutningen af undervisningen og ved afslutningen af bestemte klassetrin.

Slutmål og trinmål opbygges som hidtil i et antal hovedområder inden for hvert fag for fortsat at sikre bredden i tilgangen til faget.

Kommunerne udarbejder beskrivelser til brug for udarbejdelsen af lærerens planlægning af undervisningen.

Beskrivelserne anvendes som et redskab i lærersamarbejdet om fag og tværfaglige forløb mellem de enkelte trinmål og frem mod slutmål for de enkelte fag med henblik på at understøtte den enkelte elevs udvikling og behov.

Undervisningsministeren udsender vejledende materiale til understøttelse af disse beskrivelser. Vejledningerne indeholder beskrivelser af undervisningen mellem trinmålene med henblik på at styrke lærerens muligheder for at tilrettelægge en undervisning med udgangspunkt i den enkelte elevs udvikling. Derudover udsender undervisningsministeren som i dag vejledende materiale om beskrivelsen af elevernes alsidige personlige udvikling, undervisning i tværgående emner mv.

Beskrivelserne vil blive fastlagt på samme måde som læseplanerne. Det indebærer, at skolelederen fremlægger forslag for skolebestyrelsen, som indstiller til kommunalbestyrelsen, der giver den endelige godkendelse.

Fælles nationale mål i form af slut- og trinmål har sammen med kommunernes beskrivelser af udviklingen af trinmålene til hensigt at gøre det muligt at følge udviklingen i elevernes kundskabstilegnelse bedre end i dag. Det vil medvirke til, at det på et tidligere tidspunkt kan konstateres, om der er behov for at gøre en særlig indsats for at bidrage til elevens faglige udvikling, og vil bidrage til målsætning om, at alle elever forlader folkeskolen med sikre kundskaber og færdigheder. Parallelt hermed skal skolerne fortsat arbejde med elevernes alsidige personlige udvikling bl.a. på grundlag af de af kommuner og skoler vedtagne beskrivelser herfor.

Målene vil sammen med de nævnte beskrivelser give lærerne et redskab til deres årsplanlægning og dermed sikre en bedre sammenhæng mellem de slutmål, som undervisningen skal lede frem imod, og den konkrete undervisning på de enkelte klassetrin. Målene og beskrivelserne skal således indgå i et samspil med den

differentiering af undervisningen, der skal finde sted, jf. § 13, stk. 2, og § 18, stk. 4, således at der i den daglige undervisning arbejdes med individuelle mål i vejen frem mod de fælles mål.

Endelig vil målene og de nævnte beskrivelser give eleverne og forældrene et bedre overblik over, hvad undervisningen på det enkelte klassetrin skal lede frem imod. Det giver forældrene en bedre mulighed for at følge med i børnenes skolegang og et bedre grundlag for den løbende dialog mellem skole og hjem om børnenes indlæring.

Viser det sig, at undervisningen ikke på alle punkter har ledt en eller flere elever frem til de kundskaber og færdigheder, der fremgår af trinmålene for faget, må læreren som led i undervisningsdifferentieringen vurdere, hvorledes undervisningen skal tilrettelægges i det videre undervisningsforløb. På dette punkt er der ingen forskel i forhold til situationen i dag, hvis en elev ikke fuldt ud lever op til de af kommunalbestyrelsen godkendte delmål for et givet klassetrin.

De nuværende bestemmelser i folkeskoleloven om, at undervisningsministeren kan udsende vejledende læseplaner med beskrivelse af indholdet i undervisningen ændres, således at undervisningsministeren fremover forpligtes til at udsende vejledende læseplaner med beskrivelse af indholdet i undervisningen og som tillæg til læseplanen vejledende materiale til understøttelse af de beskrivelser, som kommunen skal udarbejde.

- Ved lovændring udvides undervisningsministerens bemyndigelse til at fastsætte fælles nationale mål, således at ministeren foruden at fastsætte formål med undervisningen og centrale kundskabs- og færdighedsområder for fag og obligatoriske emner, også fastsætter regler om bindende mål for bestemte klassetrin (trinmål). Endvidere forpligtes kommunerne til at udarbejde beskrivelser om forløb mellem de enkelte trinmål og frem mod slutmål for de enkelte fag. Undervisningsministeren udsender vejledende materiale til understøttelse af disse beskrivelser. Vejledningerne indeholder beskrivelser af undervisningen mellem trinmålene med henblik på at styrke læreren muligheder for at tilrettelægge en undervisning med udgangspunkt i den enkelte elevs udvikling. Styrelsesreglerne justeres i forbindelse hermed. Endelig udsender undervisningsministeren vejledende materiale om beskrivelsen af elevernes alsidige personlige udvikling, undervisning i tværgående emner mv.

Fagligheden kan ligeledes styrkes gennem en ændret tilrettelæggelse af skolens arbejde. Undervisningen skal tilpasses den enkelte elevs forudsætninger og behov. Det gælder både den elev, der har vanskeligt ved at lære, og den elev, der har lettere ved det. Det fordrer, at der er øgede muligheder for fleksibilitet i tilrettelæggelsen af undervisningen, samtidig med at kommunernes nuværende muligheder for at indrette den lokale skolestruktur fastholdes.

De nuværende vejledende delmål er udformet med udgangspunkt i det nuværende vejledende timetal. Bindende trinmål fastsættes ligeledes med udgangspunkt i det vejledende timetal. Konsekvenserne af de aftalte ændringer vil blive forhandlet med KL.

Der tages udgangspunkt i en årsnormsmodel med minimumstimetal på fagblokke i 3., 6. og 9. klasse og et samlet minimumstimetal pr. klassetrin på 600 timer pr. år i 1. og 2. klasse og 660 timer pr. år i 3. til og med 9. klasse. Herudover fastlægges et minimumstimetal for dansk og matematik for 1. til og med 3. klasse.

Timetalsplanen er vedlagt som [bilag 1](#).

- Ved lovændring ændres reglerne om timetal i folkeskoleloven, således at de fremover beregnes på årsbasis som undervisningstimer á 60 minutter. Formålet er at understøtte skolernes fleksible tilrettelæggelse af undervisningen, således at den kan imødekomme elever med forskellige behov og sikre et bedre samarbejde på tværs af fag og klassetrin. Denne beregningsform er sammenfaldende med kommunernes og lærerorganisationernes måde at opgøre lærernes arbejdstid på.
- Ved lovændring skabes hjemmel til, at minimumstimetallet i fremtiden bliver beregnet som et timetal á 60 minutter for de tre fagblokke, der omfatter de humanistiske fag, naturfag og de praktisk-musiske fag med henblik på en mere fleksibel tilrettelæggelse og samarbejde på tværs af fag og klassetrin. Denne opdeling af skolefagene i fagblokke er en opfølgning på initiativerne fra 1993-loven, der lagde op til en tættere sammenhæng mellem de enkelte fag og et bedre lærersamarbejde, fx via fagteam. Hensigten med minimumstimetallet er at fastholde den fælles folkeskole og samtidig sikre et mere ensartet antal undervisningstimer.
- Undervisningsministeren vil udmønte dette timetal samt timetallet i børnehaveklassen og i 10. klasse i en bekendtgørelse.

Klassens tid vil fortsat være tilknyttet klasselæreren, som skal samarbejde med eleverne om løsning af særlige opgaver. Disse særlige opgaver kan være løsning af opgaver inden for klassen, herunder sociale og andre praktisk administrative opgaver, fx opgaver i forbindelse med en forestående lejrskole, erhvervspraktik, klassens

trivsel, mobning mv. Herudover kan en del af undervisningen i de obligatoriske emner – færdslære, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab samt uddannelses- erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering – også henlægges til disse timer. Skolerne kan selv vælge, hvordan og hvornår tiden bedst kan bruges.

- Undervisningsministeriet vil desuden - som i dag - udsende en oversigt med angivelse af et vejledende timetal for hvert fag på de enkelte klassetrin.
- Som en af konsekvenserne af de ændrede regler om timetal mv. vil der ikke længere centralt blive fastsat regler om rammer for den daglige og ugentlige undervisningstid og antallet af skoledage. Dog vil der blive fastsat et maksimumstimetal på 6 timer dagligt for 1.-3. klassetrin. Lovens styrelsesregler tilpasses herefter. Det vil således være op til kommunalbestyrelsen at fastsætte antallet af skoledage eller rammer herfor, og skolebestyrelsen vil skulle fastlægge principper for skoledagens længde inden for de rammer, som kommunalbestyrelsen måtte have fastsat. Undervisningsministeren fastsætter fortsat sommerferiens begyndelsestidspunkt og kan udsende en vejledning om feriers og fridages placering. Bestemmelsen om, at skoleåret begynder den 1. august, vil ligeledes fortsat fremgå af loven.
- Ved lovændring bemyndiges undervisningsministeren til at styrke dansk og matematik på de mindre klassetrin ved at tildele begge fag et øget timetal, der svarer til en ekstra ugentlig lektion i forhold til det nuværende vejledende timetal. Forøgelse af timetallet udmøntes på alle skoler ved, at der fastsættes et samlet bindende minimumstimetal for hvert af fagene dansk og matematik på 1. – 3. klassetrin på henholdsvis 810 og 450 timer á 60 minutter. Hensigten med at styrke timetallet i disse to grundlæggende fag er at give mere tid til fordybelse og anvendelse af varierende undervisningsformer, hvor alle elever – både de, der lærer langsommere, og de, der lærer hurtigere - kan få det fulde udbytte af undervisningen.

Forøgelsen af timetallet indføres med, hvad der svarer til 1 lektion i hvert af fagene over skoleårene 2003/2004 - 2005/2006.

Undervisningen i naturfagene biologi, geografi og fysik/kemi bygger på undervisningen i faget natur/teknik, som påbegyndes allerede i 1. klasse. Ved indførelsen af natur/teknik ved ændringerne i folkeskoleloven i 1993 var det hensigten at styrke den naturfaglige dimension af folkeskolens undervisning. Samfundsudviklingen siden 1993 har understreget betydningen af naturfaglig viden.

- Ved lovændring gennemføres en styrkelse af naturfagene ved at sikre, at den tværfaglighed, som faget natur/teknik er udtryk for, videreføres til undervisningen i naturfag på de ældste klassetrin. Gennem et samspil mellem fagene og et intensiveret lærersamarbejde og udvikling af fagene på den enkelte skole gennem fagteam og fagudvalg kan der skabes en større faglig interesse og dynamik i de tre fag. Samtidig styrkes faget fysik/kemi ved at tildele faget et øget timetal på 9. klassetrin, der svarer til en ekstra ugentlig lektion i forhold til det nuværende vejledende timetal. For at understøtte denne udvikling bestemmes det endvidere, at der indføres undervisning i biologi på 9. klassetrin, og at den nuværende afsluttende prøve i faget fysik/kemi skal gøres fælles for de to fag, fysik/kemi og biologi.
- Ved lovændring udvides undervisningen i faget historie til at omfatte 9. klassetrin. Samtidig skal den nuværende projektopgave fremover i væsentligt omfang inddrage emner fra både samfundsfag og historie. Der skal gives såvel en udtalelse som en karakter for projektopgaven. Det vil være frivilligt for eleven, om udtalelsen og karakteren skal påføres afgangsbrevet.

Der lægges i den nye plan for timefordeling op til, at der fortsat kan undervises i naturfagene og samfundsfag/historie semesterdelt på 9. klassetrin.

- Ved lovændring bestemmes det, at engelskundervisningen påbegyndes på 3. klassetrin. Der vil desuden via en ændring i forsøgsbestemmelserne i loven blive mulighed for, at den enkelte kommunalbestyrelse kan godkende forsøg med undervisning i tysk og/eller fransk fra 6. klassetrin på initiativ fra den enkelte skole. Hensigten med dette forsøg er at indsamle erfaringer, der kan være med til at kvalificere senere beslutninger om styrkelse af sprogundervisningen. Udgangspunktet for en fremrykket undervisning i sprogfagene er, at der samtidig sker en justering af undervisningens tilrettelæggelse, hvor der tages hensyn til, at eleverne er 1 år yngre.

Der sker en nettoforøgelse af fagets timetal over skoleforløbet i forhold til det nuværende vejledende timetal, idet der tilføres faget, hvad der svarer til to ekstra ugentlige lektioner på 3. klassetrin.

Udviklingen i samfundet lægger op til, at bevægelse og alle former for fysisk udfoldelse skal være en mere naturlig og integreret del af skolens dagligdag. Der er derfor behov for, at bevægelse og andre former for fysisk aktivitet integreres yderligere i skolens dagligdag, og at skolerne udnytter de muligheder der findes i den

nuværende folkeskolelov for en fleksibel udnyttelse af idrætstimerne, herunder en eventuel opdeling af lektionerne i mindre moduler.

- Timetallet for faget idræt på 6. klassetrin forøges med, hvad der svarer til en ekstra ugentlig lektion i forhold til det nuværende vejledende timetal.
- Undervisningsministeriet vil udarbejde en vejledning om, hvordan leg, løb, dans og andre fysiske aktiviteter inddrages i skolens forskellige fag. Vejledningsmaterialet skal desuden lægge op til, at man i skolefritidsordningerne lægger yderligere vægt på børnenes fysiske udfoldelse. Skolernes og nærområdets mange forskellige fysiske muligheder inddrages, og kommunens samlede idrætsfaciliteter medtænkes.

I vejledningen skal der også gives ideer til, hvordan eleverne på 3. – 7. klassetrin kan engageres i idrætslivet, og hvordan kommunerne via undervisning i fritiden i henhold til folkeskolelovens § 3, stk. 3, kan medvirke til at fremme børnenes sundhed og fysiske muligheder.

I dag kan kommunerne allerede efter de gældende love (folkeskoleloven og biblioteksloven) etablere et tæt samarbejde mellem et skolebibliotek som pædagogisk servicecenter og et folkebibliotek (typisk en afdeling eller filial). Der iværksættes forsøg, med henblik på at afdække mulighederne i et udvidet samarbejde mellem folkebiblioteker og skolebiblioteker. Forsøget omfatter ligeledes mulighederne for at dispensere fra uddannelseskravet for skolebibliotekarere.

- Ved lovændring skabes der i lovens forsøgsbestemmelse mulighed for, at der i forbindelse med forsøg med udvidet samarbejde mellem skolebiblioteket og folkebiblioteket kan ske fravigelse af lovens kapitel 4 om lærerkvalifikationer.

Klassen er omdrejningspunktet i skolen. Det er her eleverne skal undervises den overvejende del af undervisningstiden. Her forankres elevernes dagligdag og undervisning. Det er ikke mindst i klassen, at børnene skal lære at være sammen i et forpligtende fællesskab med andre gennem længere tid. Og endelig er det med klassen som holdepunkt, at skole-hjem samarbejdet skal udvikles.

I dag har lærerne en lang række muligheder for at differentiere undervisningen i forhold til den enkelte elev inden for klassens rammer. Undervisningen kan tilrettelægges ved at anvende en række forskellige arbejdsformer fx individuel-, par-, gruppe-, og klasseundervisning samt forskellige arbejdsmetoder og materialer.

I dag kan undervisningen også organiseres i hold inden for den enkelte klasse og på tværs af klasser og klassetrin, når det tilgodeser praktiske og pædagogiske forhold. Det kan fx være i forbindelse med deletimer, samlæsning, tilbudsfag og valgfag, idræt og emneuger.

Parallelt hermed er den enkelte lærer jf. folkeskolelovens § 13, stk. 2, forpligtet til at foretage en løbende evaluering. Dette har et fremadrettet sigte, og skal danne grundlag for at lærerne har en omfattende viden om, hvordan det enkelte barn lærer og møder skolens udfordringer.

Den nuværende folkeskolelov giver således mulighed for, at eleverne i 1. – 7. klasse kan opdeles i hold, når det er praktisk og pædagogisk begrundet, men den praktiske og pædagogiske begrundelse giver med den gældende lov ikke mulighed for at inddrage den løbende evaluering i grundlaget for holddannelsen.

For yderligere at understøtte mulighederne for undervisningsdifferentiering jf. § 13, stk. 2 og § 18, stk. 4, tilpasses holddannelsesreglerne på 1. – 7. klassetrin, således at den evaluering, der skal gennemføres løbende, kan inddrages i den pædagogiske begrundelse for dannelse af hold i og uden for klassen i 1. – 7. klasse. Der fastsættes dog en række afgrænsninger, jf. nedenfor.

Grundlaget er fortsat, at skolen ikke skal være niveaudelt, og at eleverne som hidtil skal undervises samlet i den overvejende del af undervisningstiden. Det medfører således, at den samlede tid, der kan ske holddannelse, skal udgøre mindre end halvdelen af den samlede undervisningstid, som det også er tilfældet i dag. Elever med indlæringsvanskeligheder og andre særlige problemer skal fortsat henvises til specialundervisning via den pædagogisk-psykologiske rådgivning, hvis de har behov herfor.

Forældrene er gennem skolebestyrelsen sikret indflydelse på skolens brug af holddannelse, idet skolebestyrelsen fastsætter principper for holddannelsen, og herunder kan fastsætte principper for anvendelse af den løbende evaluering i forbindelse med fornyet holddannelse i et fag. Det vil desuden være naturligt som led i skole-hjem samarbejdet, at lærere og forældre drøfter undervisningens organisering og tilrettelæggelse, herunder anvendelsen af holddannelse.

Betingelserne for holddannelse for 8.-10. klasse opretholdes uændret.

- Ved lovændring præciseres reglerne om holddannelse, således at holddannelse for 1. – 7. klassetrin fortsat sker, når det er praktisk og pædagogisk begrundet. Inden for de rammer, der er fastsat af skolebestyrelsen, og under skolelederens ansvar er det lærerne/lærerteamet, der som en del af den

almindelige undervisningsplanlægning tilrettelægger indholdet i og omfanget af holddannelsen. Den løbende evaluering af elevernes udbytte af undervisningen – jf. lovens § 13, stk. 2. - kan inddrages som en del af grundlaget for den pædagogisk begrundede holddannelse. Hvis den løbende evaluering indgår i grundlaget for holddannelse, kan holddannelsen inden for det enkelte fag kun omfatte dele af et fags stofområder og kun ske for kortere kurser fx til træning af specifikke færdigheder eller med henblik på at give særlige udfordringer til en gruppe af elever. En sådan holddannelse kan ikke ske forud for et skoleår. Klassen skal fortsat være den fælles ramme for elevernes undervisning.

- Undervisningsministeriet udarbejder en vejledning, der giver en række eksempler på, hvordan undervisningen kan organiseres, og hvordan lærernes valgmuligheder af forskellige undervisningsmetoder på denne måde forøges.

For bedst muligt at kunne realisere målsætningen om at styrke den fælles folkeskole, skal brugen af lærernes efteruddannelse målrettes, ligesom mulighederne skal forbedres for, at lærerne underviser i deres linjefag samt i fag, hvor de har tilegnet sig tilsvarende kompetence.

Undervisningsministeriet har i samarbejde med KL nedsat en arbejdsgruppe, der skal komme med forslag til en mere målrettet og fleksibel tilrettelæggelsesform for kursus- og efteruddannelses tilbud for lærere samt afdække barrierer for at anvende lærere med linjefagskompetence.

- Arbejdsgruppens arbejde forventes afsluttet i starten af 2003. Arbejdsgruppens forslag om en mere målrettet og fleksibel efteruddannelsesindsats forelægges partierne med henblik på en vurdering af eventuelle justeringer.

Det høje ambitionsniveau for folkeskolen stiller nye og skærpede krav til skolelederens rolle. For at give skolelederne de nødvendige redskaber til at varetage denne rolle er der behov for at styrke efteruddannelsesmulighederne.

- Med henblik på en samlet styrkelse af folkeskolen vil efteruddannelsesmulighederne for skoleledere blive styrket gennem udvikling af en diplomuddannelse i skoleledelse. Uddannelsen forventes at kunne gå i gang i begyndelsen af 2003.

V Bedre udskoling og overgang til ungdomsuddannelser

De initiativer, som er beskrevet i det foregående, er et vigtigt skridt i retning af at give bedre muligheder for børn, som lærer på andre måder, eller som er belastet af negativ social arv.

Brobygningsforløb vil på tilsvarende måde bidrage til at give især disse elever bedre forudsætninger for at foretage det rette valg af ungdomsuddannelse.

Brobygning er en kombination af et undervisnings- og vejledningsforløb i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse og er rettet mod unge, som har afsluttet grundskolens 9. klasse eller på anden måde har opfyldt undervisningspligten, og som er under 19 år.

Der er herudover mulighed for i folkeskolen at etablere brobygningslignende aktiviteter i 8. og 9. klasse i kortere perioder, som ligeledes kan være med til at sikre, at alle unge får en ungdomsuddannelse. Eksempler på dette kan være præsentationskurser, som er en anden vejledningsaktivitet, og som har karakter af brobygning. De tilbydes eleverne i 8.-10. klasse og foregår fuldtids på en ungdomsuddannelsesinstitution. Hertil kommer særlige tilrettelagte undervisningsforløb for elever i 8.-9. klasse, der har et særligt behov for og ønske om en brobygningslignende foranstaltning.

Med henblik på at skabe større sammenhæng og progression i de nuværende aktiviteter igangsættes forsøg på en række skoler med forløb, hvor brobygningsaktiviteter systematisk introduceres i 8. klasse og gradvist udbygges gennem i 9. og 10. klasse.

- Der gennemføres forsøg med brobygning, hvor målet er at etablere sammenhængende forløb med progression i de praktiske aktiviteter, som kan forbedre overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Forsøget løber over 3 år og evalueres herefter. Evalueringen forelægges partierne med henblik på en vurdering af forsøget.

VI Opfølgning

Partierne følger løbende aftalens implementering. Med henblik på at vurdere effekten af de forskellige initiativer gennemføres evalueringer, som forelægges for partierne. Undervisningsministeriet vil løbende følge aftalens udmøntning og fremlægge resultaterne for partierne.

VII Udviklingsprogram

Undervisningsministeriet vil i et samspil med de enkelte kommuner og skoler og folkeskolens øvrige interessenter gennemføre et udviklingsprogram.